14
1974
P 1

राष्ट्रीय अभिलेखागार पुस्तकालय
NATIONAL ARCHIVES LIBRARY
भारत सरकार
Government of India
नई दिल्ली
New Delhi

1053/9/21

आह्वानांक Call No.
अवाप्ति सं० Acc. No. 1974

MGIPF—412 NAL/79

ਸਭ ਹਕ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ

੧ੴ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹੇ ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਾਜ ਨਵਾਜੇ
ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਜੀ

ਸਾਡਾ ਸੀਨਾ ਚੀਰ ਕੇ ਵੇਖ ਵਿਚੋਂ

ਤੇਰੇ ਦੁਖ ਦੀ ਹਾ

ਨਿਕਲੇ

ਇਹ ਕਵਤਾ ਕਈ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਤੇ
ਕਈਆਂ ਖੁੱਲੇ ਦੀਵਾਨਾ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੀਆਂ
ਗਈਆਂ ਹਨ ॥

ਜਿਸ ਨੂੰ

ਭਾਈ ਤ੍ਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ "ਬੁਝੰਦਿਲ"

ਪੁਸਤਕਾਂਵਾਲੇ ਬਜਾਰ ਮਾਈਸਿਵਾਂ ਬੁਰਜ ਰਾਜਾ
ਨੀਆਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੇ ਰਚਕੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ

ੴ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹ।

ਵੈਰੀ ਕੜਕਦਾ ਤੇ ਕੈਂਹਦਾ ਹੈਨ ਬਾਗੀ,
ਸਾਰੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਰਿਆ ਸੁਣਾ ਹੁਣ ਤੇ।

ਭੁਲੀ ਚੁਕ ਜੋ ਅਜੇ ਵੀ ਨਹੀ ਸੁਣ ਦੇ,
ਲੈਕੇ ਮਰਨ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਫਾਹ ਹੁਣ ਤੇ।
ਦੋਵਾਂ ਬੇੜੀਆਂ ਤੇ ਜਿਨਾ ਲਤ ਰਖੀ,
ਆਕੇ ਰਿਆ ਅਛਾਲ ਹਲਾ ਹੁਣ ਤੇ।
[illegible] ਥੈਨੇ ਹੋਵਣ ਨਹੀ ਤੇ ਜਾਣ ਫਿਰੇ,
ਕਾਨੂੰ ਰਖੇ ਨੇ ਪੈਰ ਅੜਾ ਹੁਣ ਤੇ।
ਰਸਤੇ ਪੈਣ ਅਤਫਾਕ ਤੇ ਪਰੇਮ ਵਾਲੇ,
[illegible] ਵਿਗਾੜ ਨੂੰ ਦੇਣ ਹਟਾ ਹੁਣ ਤੇ।
ਸਾਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਟਿਕਚਰਾਂ ਕਰਨ ਜੇੜੇ,

NATIONAL ARCHIVES LIBRARY
No
Date
GOVT. OF INDIA

ਫੜ ਲੈਣ ਦਨਾਈ ਦਾ ਰਾਹ ਹੁਣ ਤੇ।
ਸਾਨੂੰ ਬੋਲ ਸੰਮਾਲ ਜੋ ਬੋਲਦੇ ਨਹੀਂ,
ਬੈਠੇ ਸ਼ਰਮ ਹਯਾ ਕਿਓਂ ਲਾਹ ਹੁਣ ਤੇ।
ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਖਨੂੰਵਾ ਜੋ ਛੇੜ ਬੈਦੇਂ,
ਅਗ ਬਾਲ ਕਿਓਂ ਰਹੇ ਮਚਾ ਹੁਣ ਤੇ।
ਸਾਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਜੋ ਮਥੇ ਵਟ ਪਾਉਂਦੇ,
ਸਤੇ ਹੋਇਆਂ ਨੂੰ ਰਹੇ ਸਤਾ ਹੁਣ ਤੇ।
ਅਸੀ ਦੁਖ ਬਤੇਰੜੇ ਝਲ ਚੁਕੇ,
ਲਖਾ ਵੀਰ ਵੀ ਲਏ ਘਵਾ ਹੁਣ ਤੇ।
ਕਈ ਵੀਰ ਸਾਡੇ ਜੇਲਾ ਵਿਚ ਰੁਲਦੇ,
ਘਰ ਘਾਟ ਵੀ ਲਏ ਗਵਾ ਹੁਣ ਤੇ।
ਜੇੜੇ ਅਜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਾਡਾਤਰਸਕਰਦੇ,
ਸਾਡੇ ਰਹੇ ਓਹ ਕਾਦੇ ਭਰਾ ਹੁਣ ਤੇ।

ਓਹਨਾਂ ਨਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਪਸ਼ੂ ਪਰੇਤ ਚੰਗੇ,
ਜੇੜ੍ਹੇ ਮੰਨ ਦੇ ਸਾਡੀ ਸਦਾ ਹੁਣ ਤੇ।
ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਿੰਦੂ ਸਬੇ ਵੀਰ ਸਾਡੇ,
ਸਾਡਾ ਦਰਦ ਜੋ ਲੈਣ ਵੰਡਾ ਹੁਣ ਤੇ।
ਸਾਡਾ ਵਾਸਤਾ ਗੁਰਮੁਖੋ ਪਿਆਰਿਓ ਵੇ
ਇਕ ਮੁਠ ਹੋ ਕਰੋ ਸਲਾਹ ਹੁਣ ਤੇ।
ਸਾਡੀ ਬੇਨਤੀ ਪਿਆਰੀਓ ਸੰਗਤੋ ਜੀ,
ਲਵੋ ਵਿਛੜੇ ਵੀਰ ਮਲਾ ਹੁਣ ਤੇ।
ਸਾਡੇ ਚਿਤ ਹੁਣ ਨਿਤ ਓਦਾਸ ਰੈਂਦੇਂ,
ਕੋਈ ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਦਿਓ ਧਜਾ ਹੁਣ ਤੇ।
ਕਥਾ ਪੜ੍ਹੀ ਦੀਜਾ ਬਜ ਬਜ ਘਾਟ ਵਾਲੀ
ਸਾਡੇ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਰਹੀ ਕੰਬਾ ਹੁਣ ਤੇ।
ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਪਰਦੇਸ ਜਿਉਵੀਰ ਰੁਲਗਏ

ਸੁਨ ਸੁਣ ਹੋਇਆ ਕਲੇਜੇ ਨੂੰ ਘਾ ਹੁਣ ਤੇ
ਸਾਨੂੰ ਸਾਕੇ ਨਨਕਾਣੇ ਦੇ ਭੁਲਦੇ ਨਹੀ,
ਯਾਦ ਆਣਕੇ ਰਹੇ ਰਵਾ ਹੁਣ ਤੇ।
ਦੋ ਸੌ ਵੀਰ ਦੀ ਜਿਸਤਰਾਂ ਲਾਸ ਵੇਖੀ,
ਗਸਾ ਪੈਂਦੀਆ ਸੁਕਦਾ ਸਾਹ ਹੁਣ ਤੇ।
ਵੇਖ ਹਾਦਸੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬਾਗ ਵਾਲੇ,
ਅਗੇ ਅਖੀਆਂ ਦੇ ਰਹੇ ਆ ਹੁਣ ਤੇ।
ਹਾਲ ਮੋਟਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਆ ਫਟੜਾਂ ਦੇ,
ਸਾਨੂੰ ਰਹੇ ਜੋ ਬੜਾ ਭਖਾ ਹੁਣ ਤੇ।
ਨਵਾਂ ਮਾਬਲਾ ਪੈਗਿਆ ਵਿਚ ਨਾਭੇ,
ਕੀਤੇ ਚੁਪ ਸਾ ਰਿਆ ਬਲਾ ਹੁਣ ਤੇ।
ਕਿਤੇ ਸਚਦਾ ਨਹੀ ਅਨਸਾਫ ਦਿਸਦਾ,
ਕਿਥੋਂ ਪੁਛੀਏ ਮੌਤ ਦਾ ਭਾ ਹੁਣ ਤੇ।

ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਅਨਸਾਫ ਜੋ ਕਰਨ ਵਾਲਾ
ਪਾਪੀ ਰਿਆ ਜੋ ਦਗੇ ਕਮਾ ਹੁਣ ਤੇ।
ਏਹਦੇ ਨਾਲ ਜੋ ਨੇਕੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸੀ
ਬੈਠਾ ਸਾਰੀਆ ਤਾਂਈ ਭੁਲਾ ਹੁਣ ਤੇ।
ਵੈਰੀ ਰੂਪ ਕਸਾਈ ਦਾ ਧਾਰਕੇ ਤੇ,
ਰਿਆ ਬਕਰੇ ਵਾਂਗ ਤੜਫਾ ਹੁਣ ਤੇ।
ਵਾਂਗ ਡੈਣ ਦੇ ਏਸ ਨੂੰ ਝਸ ਪੈਂਦਾ,
ਰਿਆ ਕਢ ਕਲੇਜੇ ਨੂੰ ਖਾ ਹੁਣ ਤੇ।
ਅਲੇ ਜਖਮ ਅੰਗੂਰ ਨਾ ਆਉਣ ਦਿੰਦਾ
ਉਤੇ ਰਿਆ ਜੋ ਲੂਣ ਸਣਕਾ ਹੁਣ ਤੇ।
ਸਾਡੇ ਦੁਖ ਤਾਂਈ ਏਹਤਾਂ ਕਟਦਾ ਨਹੀਂ
ਸਗੋ ਰਿਆ ਜੋ ਹੋਰ ਦੁਖਾ ਹੁਣ ਤੇ।
ਸਾਡੇ ਖਾਲਸੇ ਪੰਥ ਦੇ ਮਾਰਨੇ ਨੂੰ,

ਓਹਨਾਂ ਸੁਸਤੀਆਂ ਤੇਨੂ ਬਰਬਾਦ ਕੀਤਾ
ਜੋ ਤੂੰ ਗਫਲਤਾਂ ਵਿਚ ਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ।

(ਕੁਰੈਹਤੀਆਂ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਸਮੇਂ ਬਣੀ)

ਜਾਗ ਪੰਥ ਪਿਆਰਿਆ ਛਡ ਸੁਸਤੀ,
ਤੇਰੀ ਨੀਂਦ ਨੇ ਬੜਾ ਹਰਾਨ ਕੀਤਾ ।
ਵਾਜਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਹਾਰ ਲਚਾਰ ਹੋਏ,
ਤੈਨੂੰ ਨੀਂਦ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਗਲਤਾਨ ਕੀਤਾ ।
ਗਿਓਂ ਲੁਟਿਆ ਸਿਖਰ ਦੁਪੈਹਰ ਵੇਲੇ
ਤੇਰੀ ਨੀਂਦ ਨੇ ਸਖਤ ਨਖਸਾਨ ਕੀਤਾ
ਡਾਕੂ ਚਕਕੇ ਸਾਜ ਸਮਾਨ ਲੈ ਗਏ,
ਘਰ ਸਖਣਾ ਸੁੰਞ ਮਸਾਨ ਕੀਤਾ ।
ਜਾਂਦਾ ਲੁਟਕੇ ਵੇਖ ਜਹਾਜ ਤੇਰਾ,
ਕਾਲੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਤੇਰਾ ਚਲਾਨ ਕੀਤਾ ।

ਵਟਾ ਸਿਖੀ ਨੂੰ ਰਹੇ ਨੀ ਲਾ ਹੁਣ ਤੇ।
ਜਿਵੇਂ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਜ਼ਖਮ ਕੀਤੇ,
ਓਹਨੂੰ ਖੋਲ ਕੇ ਦਈਏ ਵਖਾ ਹੁਣ ਤੇ।
ਕਹੀਏ ਹੋਰ ਬਿਮਾਰ ਪੈ ਗਈ ਰਯਤ,
ਰਬਾ ਰਾਂਝਿਆਂ ਕਰ ਦਵਾ ਹੁਣ ਤੇ।
ਅਸਾਂ ਇਕ ਅਕਾਲ ਤੇ ਓਟ ਰਖੀ,
ਹੋਰ ਚਲਦੀ ਨਾ ਸਾਡੀ ਵਾਹ ਹੁਣ ਤੇ।
ਆਹ ਲੈ ! ਬੇਲੀਆ ਚੀਰ ਕੇ ਵੇਖ ਸੀਨਾ
ਤੇਰੇ ਦੁਖ ਦੀ ਨਿਕਲੇ ਹਾ ਹੁਣ ਤੇ।

ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਜੋ ਪੰਥ ਜੀ ਬੀਤ ਰਹੀਆਂ,
ਓਹਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਚਹੀਏ ਬਤਾ ਹੁਣ ਤੇ।
ਨਾਕੋਈਅੰਤ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਦਾ,
ਅਗੇ ਰਿਆ ਤੂੰ ਹਦ ਮਕਾ ਹੁਣ ਤੇ।
ਫੌਜਾ ਵਾਲੜਾ ਜੇ ਕਿਤੇ ਮਿਲੇ ਸਾਨੂੰ,
ਓਹਨੂੰ ਆਖੀਏ ਤੂੰ ਕਦਰ ਪਾ ਹੁਣ ਤੇ।
ਜੇ ਓਹ ਸਾਜ ਸਮਾਨ ਲੈ ਆਏ ਪੂਰਾ
ਕਿਤੇ ਕਲਗੀ ਦਏ ਚਲਕਾ ਹੁਣ ਤੇ,
ਸਣੇ ਢਾਲ ਤਲਵਾਰ ਤੇ ਬਾਜ ਘੋੜੇ,
ਸੋਹਣਾ ਮੁਖੜਾ ਦਏ ਵਖਾ ਹੁਣ ਤੇ।
ਕੌਮ-ਘਾਤੀਏ ਜਿਨਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਸਿਰ ਤੇ,
ਓਹਨੂੰ ਪਕੜ ਕੇ ਦਈਏ ਫੜਾ ਹੁਣ ਤੇ।
ਕਈਏ ਲੈਵੇ ਪਰੀਤਮਾ ਢਕ ਤੇਰੀ,

ਤੈਨੂੰ ਛੇੜਕੇ ਬੜਾ ਗਲਤਾਨ ਕੀਤਾ।
ਵੇਖ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬਾਗ ਦੇ ਵਿਚ ਤੇਰਾ,
ਜਖਮੀ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ ਜਵਾਨ ਕੀਤਾ।
ਏਹ ਵੀ ਸੁਣੀ ਦਾ ਹੈ ਤੇਰੇ ਮਾਰਨੇ ਨੂੰ,
ਹੁਣ ਹੋਰ ਕੋਈ ਜਮਾ ਸਮਾਨ ਕੀਤਾ।
ਕੀ ਕੀ ਦਸੀਏ ਦੁਖੜੇ ਫੋਲ ਬੀਬਾ,
ਸਾਥੋਂ ਜਾਏ ਨਾ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ
ਹਰੀ ਕੇਹਰ ਹੁਣਜਾਗ ਅਜੇਹਈ ਵੇਲਾ
ਅਸਾਂ ਆਖਰੀ ਫੇਰ ਅਲਾਨ ਕੀਤਾ।
ਜੇ ਤੂੰ ਰਿਆ ਸੁਤਾ ਤਾ ਫਿਰ ਜਾਣਮੁਠਾ
ਤੇਰਾ ਜੀਵਨਾ ਜਗ ਮੁਹਾਲ ਹੋਸੀ।
ਵੈਰੀ ਖੜਾ ਤੇਰੀ ਹਸਤੀ ਮੇਟਣੇ ਨੂੰ,
ਅਜ ਕਲ ਅੰਦਰ ਤੇਰਾ ਕਾਲ ਹੋਸੀ।

ਜੇ ਤੂੰ ਝਿਜਕਿਓ ਹੁਣ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਤੋਂ
ਤੇਰੇ ਗਲ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਜਾਲ ਹੋਸੀ।
ਬੁਕਲ ਵਿਚ ਜੇ ਰਖਿਆ ਸਪ ਜ਼ੈਹਿਰੀ
ਮਾਰੂ ਡੰਗ ਨਾ ਪਤਾ ਰਵਾਲ ਹੋਸੀ।
ਜੇ ਏਹ ਜੋਕ ਨਰੇਵਾਬਾ ਚੂਸਦੀ ਰਹੀ
ਲਹੂ ਸੁਕ ਸਰੀਰ ਦਾ ਡਾਲ ਹੋਸੀ।
ਡਾਕੂ ਲੁਟਦੇ ਨੂੰ ਜੇ ਤੂੰ ਰੋਕਿਆ ਨਾ
ਸਾਰੀ ਖਾਲਸਾ ਕੌਮ ਕੰਗਾਲ ਹੋਸੀ।
ਜੇ ਤੂੰ ਰੈਤਿ ਮਰਯਾਦਾ ਨੂੰ ਛਡ ਬੈਠੋਂ
ਕੰਗਾ ਕਛ ਨਾ ਕੜਾ ਨਾ ਢਾਲ ਹੋਸੀ।
ਪਿਛੋਂ ਰੋਇਗਾ ਨਾਲ ਹਟ ਕੋਰਿਆਂ ਦੇ
ਹਥੀਂ ਦੁਸ਼ਮਨਾ ਦੀ ਮੰਦਾ ਹਾਲ ਹੋਸੀ।
ਤਝੋਂ ਘੁਸ ਜੇ ਤਾਰੋ ਬੇਤਾਰ ਹੋਇਓ

ਹਾਸੇ ਹਾਸ [illegible] ਹੀ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਹੋਸੀ।
ਵੇਲੇ ਤੁਸ [illegible] ਦੇ ਜੋ ਤੂੰ ਸਾਂਤ ਰਖੀ,
ਏਹੋ ਜਿਮਾ [illegible] ਨਾਲ ਸਵਾਲ ਹੋਸੀ।
ਏਹ ਜੋ ਬੰਨ [illegible] ਹਾਰੀ ਦਾ ਬਨਿਆ ਤੂੰ,
ਸਾਰਾ ਟੁਟ [illegible] ਵਾਲ ਵਾਲ ਹੋਸੀ।
ਅਜ ਕਲ [illegible] ਕਰਕੇ ਦਸ ਦਿਤੀ
ਘੜੀ ਮੁ [illegible] ਮ ਮਸਾਲ ਹੋਸੀ।
ਅਜ ਕਲ [illegible] ਹ ਜਿਉਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ
ਏਹੋ ਜਿ [illegible] ਰ ਖਿਆਲ ਹੋਸੀ।
ਗੁਰੂ ਧਾਮ [illegible] ਕਰਾਵਣੇ ਲਈ,
ਏਦੂ ਹੋਰ [illegible] ਆ ਕਮਾਲ ਹੋਸੀ।
ਦੇਕੇ ਸੀਸ [illegible] ਆਤਮਾ ਖਰੀਦ ਲੈਣਾ,
ਇਹੋ ਜਿ [illegible] ਪਿਆਰੀ ਨਾ ਮਾਲ ਹੋਸੀ।

ਰਖ ਇਕ ਅਕਾਲ ਤੇ ਓਟ ਬੀਬਾ,
ਹਿਮਤ ਕਰੀ ਜਾਹ ਗੁਰੂ ਰਖਵਾਲ ਹੋਸੀ
ਹਿਮਤ ਹਾਰਿਓ ਤੇ ਫਿਰਯਾਦ ਰਖੀਂ,
ਪਿਛੋ ਬਹਿਗਾ ਸਜਨਾ ਹਥ ਮਲਕੇ।
ਜੇ ਤੂੰ ਅਜ ਕੋਈ ਵੀਰ ਵਿਛੋੜ ਦਿਤਾ,
ਤੇਰੇ ਦੁਖ ਨੂੰ ਨਾ ਵੰਡੂ ਨਾਲ ਭੁਲਕੇ।
ਜੇ ਤੂੰ ਹੁਕਮ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮੰਨਿਆਂ ਨਾ
ਆਗੂ ਠੱਗ ਲਹੂ ਕੋਈ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਰਲਕੇ
ਜੇ ਤੂੰ ਹੁਣ ਨਾ ਧਾਮ ਸੁਧਾਰ ਲੀਤੇ,
ਤੈਥੋਂ ਜਾਨਗੇ ਪਰੇਮੀਆ ਵਕਤ ਛਲਕੇ।
ਏਸੇ ਤਰਾਂ ਨਾ ਮਚਦੀ ਅੱਗ ਰੈਹਨੀ,
ਕਦੇ ਜ਼ਾਲਮਾ ਦੀ ਬੁਜ ਜਾਊ ਬਲਕੇ।
ਜਿਵੇਂ ਦਿਨ ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ,

ਓਹ ਵੀ ਡੁਬ ਤਰਕਾਲਾਂ ਨੂੰ ਜਾਇ ਢਲਕੇ।
ਰੈਨ ਕਟਕੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਚਲੀ ਜਾਂਦੇ,
ਜੇੜੇ ਹੋਣ ਪਰਾਹਵਨੇ ਅਜ ਕੱਲ ਦੇ।
ਦੁਨੀਆਂ ਕੁਲ ਮਕਾਨ ਫਨਾਹ ਦਾ ਹੈ,
ਏਥੇ ਰੈਹਨਾ ਕਿਨ ਵਲਗਨੇ ਬਹੁਤ ਵਲਕੇ

"ਸੂਦ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈਸ" ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ
ਵਿਚ ਭਾਈ ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ "ਸੂਦ"
ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਦੇ ਯਤਨ ਨਾਲ ਛਪਾ